

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут публічної служби та управління
Кафедра публічної служби та права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з організації самостійної роботи
з дисципліни
«ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА ГРОМАД»

Затверджено
на засіданні кафедри публічної служби
та права
Протокол № 1 від «01» вересня 2025 р.

Одеса – 2025

Методичні вказівки з організації самостійної роботи з дисципліни «Основи розвитку регіонів та громад» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування / Укл. І.В. Нагорна. – Одеса: Одеська політехніка, 2025. – 18 с.

Укладачі: Ірина Нагорна, к.держ.упр., доцент

Методичні вказівки з організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, всіх форм навчання, освітньо-професійної програми «Державне управління та місцеве самоврядування» укладено відповідно до програми навчальної дисципліни «Основи розвитку регіонів та громад».

Метою дисципліни є систематизація знань здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, поглиблення практичних умінь, навичок, загальних засад методології наукової та професійної діяльності, розвиток професійних компетентностей щодо основ розвитку регіонів та громад, ознайомлення з нормативно-правовою базою регулювання відносин між державою, регіонами та громадами.

Ключові слова: державне управління, державне управління розвитком регіонів, місцеве самоврядування, місцевий економічний розвиток, сталий розвиток територій, фактори впливу на розвиток регіонів та громад, ресурсний потенціал розвитку територій, тенденції розвитку регіонів та громад.

ЗМІСТ

1	Планування самостійної роботи	4
2	Розширений план лекційних занять	4
3	Розподіл самостійної роботи за видами навчальних робіт	7
4	Завдання для самостійної роботи при опрацюванні лекційних занять	8
5	Завдання для самостійної роботи при опрацюванні практичних занять	9
6	Форми контрольних заходів та оцінювання результатів навчання	10
7	Рекомендована література	13
7.1	Основна література	13
7.1.1	Навчально-методична та наукова література	13
7.1.2	Законодавчі акти та нормативно-правові документи	14
7.2	Додаткова література	14
7.3	Інформаційні ресурси	18

1 ПЛАНУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача (далі – СРЗ) вищої освіти – одна з форм освітнього процесу та засобів засвоєння навчального матеріалу в вільний від обов’язкових навчальних занять час.

Метою СРЗ є забезпечення системного і послідовного засвоєння здобувачами програми навчальної дисципліни, формування у них самостійності, відповідальності, вміння аналізувати, систематизувати та узагальнювати отриману інформацію.

Самостійна робота здобувача поділяється на підготовку до аудиторних занять, підготовку до модульного контролю, виконання планових практичних завдань, які викладач виніс до програми навчальної дисципліни з метою більш якісної діагностики програмних результатів навчання.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота здобувачів що включає:

- опрацювання лекційного матеріалу, роботу з законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами;
- підготовку до практичних занять;
- опрацювання питань, винесених на самостійну роботу.

СРЗ забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни, а саме: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, методичними вказівками тощо.

Методичні матеріали для самостійної роботи покликані забезпечити можливість проведення самоконтролю з боку здобувачів.

Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи для навчальної дисципліни «Основи розвитку регіонів та громад» визначається навчальним планом підготовки бакалаврів з урахуванням специфіки та змісту дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми «Державне управління та місцеве самоврядування».

2 РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Лекція є однією з основних форм навчальних занять. Лекція – логічно завершений, науково обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, теми чи розділу навчальної дисципліни.

Завданнями лекції є формування у здобувачів теоретичних засад відповідних компетентностей за освітньо-професійною програмою «Державне управління та місцеве самоврядування», а також визначення напрямків, основного змісту і характеру практичних занять та самостійної роботи здобувачів з навчальної дисципліни «Основи розвитку регіонів та громад».

Лекція 1. Вступ до дисципліни. Поняття «регіон» та «громада».

1.1. Вступ до дисципліни.

1.2. Поняття «регіон».

1.3. Поняття «громада».

Література: основна [1, 6, 18, 22], додаткова [4, 9, 13] інформаційні ресурси [7, 8].

Лекція 2. Нормативно-правове забезпечення розвитку регіонів та громад України

2.1. Загальна характеристика нормативно-правового забезпечення розвитку регіонів та громад.

2.2. Класифікація нормативно-правових актів у сфері розвитку регіонів та громад.

2.3. Регіональний рівень управління розвитком.

2.4. Проблеми законодавчого забезпечення розвитку регіонів та громад

Література: основна [11, 18, 21, 22, 26], додаткова [23,30], інформаційні ресурси [7,8].

Лекція 3. Фактори впливу на розвиток регіонів та громад.

3.1. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток регіонів та громад.

3.2. Чинники впливу на розвиток регіонів та громад.

Література: основна [6,7], додаткова [4, 12, 19], інформаційні ресурси [2, 10].

Лекція 4. Сталий розвиток територій як базова ланка суспільного розвитку.

4.1 Сталий розвиток: історія становлення.

4.2. Економічні індикатори сталого розвитку

4.3. Екологічні індикатори сталого розвитку

4.4. Соціальні індикатори сталого розвитку

Література: основна [12, 15], додаткова [18, 22, 33, 36, 42, 45], інформаційні ресурси [12, 15].

Лекція 5. Стратегія регіонального розвитку України на період до 2027 року

5.1. Опис Стратегії.

5.2. Правова підстава для Стратегії

5.3. Територіальний підхід до стратегічного планування

5.4. Регіональна політика на період до 2027 року

Література: основна [14, 17], додаткова [6, 22], інформаційні ресурси [1].

Лекція 6. Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року

6.1. Чинники, що обґрунтували необхідність розробки Стратегії демографічного розвитку на період до 2040 року

6.2. Опис проблем, які зумовили прийняття Стратегії і нормативно-правових актів, що діють у сфері демографічного розвитку України

6.3. Аналіз поточного стану справ у демографічній сфері, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем

Література: основна [1, 3, 10, 27], додаткова [4, 23], інформаційні ресурси [3, 8].

Лекція 7-8. Фінансування розвитку регіонів та громад

7.1. Джерела фінансування розвитку територій

7.2. Механізми фінансування розвитку територій

Література: основна [9, 20, 26], додаткова [27, 31, 39], інформаційні ресурси [3, 7].

Лекція 9. «Повноваження органів публічної влади в розвитку регіонів і громад».

9.1. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком місцевого самоврядування

9.2. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування

Література: основна [1, 2, 18, 22], додаткова [9, 13, 19], інформаційні ресурси [7, 8].

Лекція 10. Інституційна підтримка розвитку регіонів і громад.

10.1. Поняття інституційної підтримки розвитку регіонів та громад

10.2. Агенції регіонального розвитку

Література: основна [8, 17], додаткова [1, 17, 25], інформаційні ресурси [4].

Лекція 11. Ресурсний потенціал розвитку регіонів та громад

11.1. Поняття ресурсного забезпечення розвитку територій

11.2. Види ресурсного потенціалу територій

Література: основна [8, 12], додаткова [3, 8, 19], інформаційні ресурси [5, 6].

Лекція 12. Зарубіжний досвід реалізації політики регіонального розвитку

12.1. Розвиток підходів до розвитку регіонів у світовій практиці

12.2. Світова практика управління розвитком регіонів

Література: основна [11, 13], додаткова [11, 14, 35, 41], інформаційні ресурси [5, 6].

Лекція 13. Європейська політика регіонального розвитку

13.1. Основні принципи європейської політики регіонального розвитку.

13.2. Парадигма нового регіоналізму.

13.3. Фінансування регіональної політики в Європейському Союзі.

Література: основна [4, 11], додаткова [5, 7, 14, 35], інформаційні ресурси [5, 6].

Лекція 14. План відновлення України.

14.1. Відновлення територій – пріоритет України

14.2. Загальні підходи щодо планування відновлення регіонів

Література: основна [15], додаткова [12, 22, 23], інформаційні ресурси [1, 3, 9].

Лекція 15. План відновлення України.

15.1 Фінансування відновлення та розвитку регіонів

15.2. Національний план відновлення

Література: основна [15], додаткова [12, 22, 23], інформаційні ресурси [1, 3, 9].

3 РОЗПОДІЛ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ РОБІТ

Розподіл годин самостійної роботи здобувача освіти за видами навчальних робіт та формами здобуття освіти:

Вид самостійної роботи здобувача освіти	Форма здобуття освіти	
	денна	заочна
Опрацювання навчального матеріалу лекційних занять	15	60
Опрацювання навчального матеріалу практичних занять	30	
Підготовка до модульних контрольних робіт	16	-
Виконання індивідуальних поточних завдань	35	-
Виконання контрольної роботи	-	54
Проходження курсів на інтерактивних платформах	16	52

Реферативна робота	8	8
Всього	120	174

4 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ОПРАЦЮВАННІ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

1. Опрацювання матеріалів лекцій.
2. Самостійне опрацювання окремих аспектів запропонованих тем, при самостійному вивченні яких необхідно користуватися основною та додатковою рекомендованою літературою;
3. Самостійне поглиблене ознайомлення із запропонованими нормативно правовими актами (див. рекомендовану літературу).

Підготовка до лекцій за умов посилення до понять або методик, які були опрацьовані під час вивчення навчальних дисциплін, на яких базується курс:

- поняття розвиток територій
- підходи визначення поняття регіону
- підходи визначення поняття територіальної громади
- генеза нормативно-правової бази регулювання розвитку регіонів та громад
- вплив децентралізації на розвиток регіонів та громад
- Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року
- ключові суб'єкти управління розвитком регіонів та громад
- міністерство розвитку громад та територій України: його завдання, повноваження і функції
- особливості управління розвитком територіальних громад на сучасному етапі
- ключові суб'єкти та парадигма місцевого економічного розвитку
- інструменти місцевого економічного розвитку
- фактори впливу на розвиток регіонів та громад
- тенденції розвитку регіонів та громад України
- ресурсне забезпечення розвитку регіонів та громад
- основні джерела фінансування розвитку регіонів та громад в сучасних умовах
- інституційна підтримка розвитку регіонів та громад
- світовий досвід управління розвитком регіонів та громад
- європейська політика регіонального розвитку
- основні завдання управління розвитком регіонів та громад в умовах євроінтеграційних процесів
- вплив повномасштабної агресії росії на розвиток регіонів та громад України
- основні положення Плану відновлення України

5 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ОПРАЦЮВАННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Регулярне опрацювання тексту конспекту лекцій з навчальної дисципліни за кожним змістовим модулем.

2. Самостійне опрацювання окремих аспектів запропонованих тем, важливих для успішного виконання практичних занять, та при самостійному вивченні яких необхідно користуватися основною та додатковою рекомендованою літературою;

3. Самостійне поглиблене ознайомлення із запропонованими нормативно правовими актами (див. рекомендовану літературу).

Під час підготовки до практичних занять рекомендується особливо приділити увагу наступним питанням:

- ключові події еволюції Концепції сталого розвитку;
- взаємозв'язок економічного, екологічного та соціального векторів сталого розвитку;
- основні показники розвитку та їх характеристика;
- цілі сталого розвитку України на період до 2030 року;
- аналіз відповідності сучасним викликам Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року
- аналіз відповідності сучасним викликам Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року
- аналіз відповідності сучасним викликам Плану відновлення України
- світові тенденції розвитку регіонів та громад;
- необхідність та наслідки запозичення елементів світового досвіду регулювання розвитку регіонів та громад;
- сучасні технології та інструменти здійснення моніторингу розвитку регіонів;
- показники соціально-економічного розвитку регіонів та громад;
- вплив повномасштабної війни на соціально-економічний розвиток регіонів та громад України;
- зміна підходів до регулювання розвитку регіонів та громад України під впливом євроінтеграційних процесів.

6 ФОРМИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи здійснюються у формі *поточного та підсумкового контролю*.

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль полягає у виконанні

1) 15 практичних завдань. Практичні завдання виконуються письмово і полягають в розв'язуванні проблемних питань відповідно до мети та завдань практичних занять. Бездоганне виконання індивідуального поточного завдання оцінюється у 3 бали. Максимальний бал за бездоганне виконання індивідуальних поточних завдань становить 45 балів;

2) 2 модульних контрольних робіт. Перша модульна контрольна робота передбачає проходження комп'ютерного тестування з питань, що були розглянуті під час лекційних та практичних занять та віднесених до самостійного опрацювання. Бездоганне виконання модульної контрольної роботи становить 15 балів.

Друга модульна контрольна робота передбачає опрацювання літератури за темою й підготовку аналітичної довідки, в якій розглядаються питання управління ресурсами територіальних громад. Аналітична довідка має певний зміст і структуру: титульний аркуш; вступ; аналіз специфіки та сучасного стану розвитку предмету дослідження; визначення проблематики; рекомендації щодо шляхів вирішення проблематики; список використаної літератури. Обсяг аналітичної довідки: 5 сторінок машинописного тексту. Текст повинен бути виконаний самостійно, а не скопійованим з навчального посібника, статей тощо. Бездоганне виконання другої модульної контрольної роботи становить 15 балів. 2 модульні контрольні роботи 30 балів.

3) реферативна робота. Бездоганне виконання реферативної роботи оцінюється у 15 балів.

Завдання: підготувати реферативну роботу (до 10 стор.) за такою структурою:

ВСТУП:

сутність та значення моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА:

На підставі результатів моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів України (табл..1) визначити рейтинг регіону за напрямом «Економічна та соціальна згуртованість»

Технічні вимоги до оформлення роботи: текстовий редактор – MS Word 2003 і вище, шрифт основного тексту – Times New Roman, розмір шрифту (кегель) – 14, відстань між рядками – 1,5, поля: зверху – 2 см; знизу – 2 см; ліворуч – 2,5 см; праворуч – 1 см., нумерація сторінок – праворуч зверху, без крапки в кінці. Обсяг – не більше 10 ст. тексту комп'ютерного набору

Таблиця 1 - результати моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів України за 2018 рік за напрямом «Економічна та соціальна згуртованість»

Регіон	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу (грн.)	Місце регіону за напрямом
Вінницька	58384	
Волинська	49987	
Дніпропетровська	97137	
Донецька	39411	
Житомирська	49737	
Закарпатська	34202	
Запорізька	75306	
Івано-Франківська	46312	
Київська	90027	
Кіровоградська	55183	
Луганська	18883	
Львівська	58221	
Миколаївська	60549	
Одеська	62701	
Полтавська	106248	
Рівненська	42038	
Сумська	51419	
Тернопільська	38593	
Харківська	69489	
Херсонська	45532	
Хмельницька	49916	
Черкаська	59697	
Чернівецька	31509	
Чернігівська	55198	
М.Київ	238622	

ВИСНОВКИ....

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

4) пройти курс на інтерактивних платформах за вибором відповідно до тематики навчальної дисципліни з отриманням Сертифікатів, що оцінюються по 10 балів:

– на платформі Prometheus «Як діяти далі: Громаді про сталий розвиток» за посиланням

<https://vumonline.ua/course/how-to-proceed-sustainable-development-for-communities/>.

– на платформі Prometheus «Управління кризовим реагуванням та інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах в умовах воєнного стану» за

посиланням <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/crisis-response-idp-management-martial-law/>.

– на платформі Prometheus «Децентралізація: від патерналізму до відповідального розвитку» за посиланням <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/decentralizatsiya-vid-paternalizmu-do-rozvytku/>.

– на платформі ВУМ-online «Сталий розвиток: нова філософія мислення» за посиланням <https://vumonline.ua/course/sustainability-new-philosophy-of-thinking/>.

Підсумковий контроль – залік. Оцінка, яку може отримати студент – 100 балів, складається із суми балів, отриманих протягом семестру.

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль полягає у виконанні

1) 1 практичного завдання. Бездоганне виконання практичного завдання оцінюється у 30 балів.

2) Контрольна робота, яка складається з двох частин: теоретичної та практичної.

Теоретична частина контрольної роботи передбачає проходження комп'ютерного тестування з 15 запитань. Бездоганне виконання кожного запитання оцінюється по 1 бали за правильну відповідь. Максимально за виконання теоретичної частини здобувач отримає 15 балів.

Практична частина контрольної роботи виконуються письмово у формі аналітичної записки і полягає в розв'язуванні проблемних питань відповідно до мети та завдань лекційних та практичних занять. Виконання практичної частини роботи максимально оцінюється у 15 балів.

Бездоганне виконання контрольної роботи оцінюється в 30 балів;

3) реферативна робота. Бездоганне виконання реферативної роботи оцінюється у 30 балів.

4) пройти курс на інтерактивних платформах за вибором відповідно до тематики навчальної дисципліни з отриманням Сертифікатів, що оцінюються по 10 балів:

– на платформі Prometheus «Як діяти далі: Громаді про сталий розвиток» за посиланням

<https://vumonline.ua/course/how-to-proceed-sustainable-development-for-communities/>.

– на платформі Prometheus «Управління кризовим реагуванням та інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах в умовах воєнного стану» за посиланням <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/crisis-response-idp-management-martial-law/>.

– на платформі Prometheus «Децентралізація: від патерналізму до відповідального розвитку» за посиланням <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/decentralizatsiya-vid-paternalizmu-do-rozvytku/>.

– на платформі ВУМ-online «Сталий розвиток: нова філософія мислення» за посиланням <https://vumonline.ua/course/sustainability-new-philosophy-of-thinking/>.

Підсумковий контроль – залік. Оцінка, яку може отримати студент – 100 балів, складається із суми балів, отриманих протягом семестру.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1 Основна література

1.1 Навчально-методична та наукова література

1. Державне та регіональне управління: навч. посібник / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвєєва, В.К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро, 2018. 160 с.

2. Державне та регіональне управління: підручник / Є.Г. Карташов, В.В. Євдокимов, І.О. Драган, О.І. Дацій та ін. ; за заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.

3. Децентралізація влади в Україні: гуманітарний та соціально-політичний аспекти: монографія / кол. авт.: Іжа М.М., Бакуменко В.Д., Попов С.А., Голинська О.В. та ін. за ред. Іжі М.М., Бакуменка В.Д., Попова С.А. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019 - 372 с.

4. Куйбіда В. С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід. К. : Логос, 2009. 108 с.

5. Об'єднання громад: від ініціативи до ефективної діяльності. Упорядник: Богдан Зелений. Львів, 2016. 288 с.

6. Основи регіонального управління в Україні : підручник // за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К.: НАДУ, «Фенікс», 2012. 576 с.

7. Пістун М.Д. Сучасні проблеми регіонального розвитку : навчальний посібник / М.Д. Пістун, А. Л. Мельничук. – 3-тє доп. вид. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. – 286 с.

8. Планування соціально-економічного розвитку регіонів: сучасні засади та галузеві особливості: монографія // О. В. Голинська, А.И. Мусійовський, Г.О. Панченко, Н.В.Піроженко, Л.Л. Приходченко ; за заг.ред. Л.Л. Приходченко. Одеса: Бондаренко М.О., 2019. 464с.

9. Планування соціально-економічного розвитку територій України. за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, «Фенікс», 2011. 206 с.

10. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб./ Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук та ін. К., 2017. 107 с. URL: <http://surl.li/afsjq>.

11. Романюк С.А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості: Регіональні дослідження: монографія К.: УАДУ, 2021. 112 с.

12. Стале ендегенне зростання регіонів України в умовах децентралізації: монографія / ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2019. 501 с.

13. Сучасні інновації в системі публічного управління в умовах глобалізаційних ризиків та кризових явищ. М. М. Іжа, Н. М. Драгомирецька, І. В. Матвєєнко, О. В. Голинська, І. В. Нагорна Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. 514 с. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-540-5-11>

14. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 96 с.

15. Шкрлет С.М. Теоретичні та прикладні аспекти сталого розвитку:

функціональний, галузевий і регіональні виміри : монографія. Київ, 2024. 316 с.

1.2 Законодавчі акти та нормативно-правові документи

16. Водний кодекс України : від 4 червня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.

17. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

17. Земельний кодекс України : від 25 жовтня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.

18. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

19. Лісовий кодекс України : від 8 лютого 2006 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.

20. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602/ Офіційний Вісник України. 2000 р. № 16.

21. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

22. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

23. Про основи містобудування: Закон України від 16.08.1992 р. № 2780-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992 р. № 52. Ст. 683.

24. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.

25. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI / Відомості Верховної Ради України. 2011 р. № 34. Ст. 343.

26. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

27. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

28. Цивільний кодекс України : від 16 січн. 2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.

2 Додаткова література

1. Берегой Т.А. Інституційна структура реалізації регіональної політики у країнах Центральної та Східної Європи. Теорія та практика державного управління. Вип. 4 (39). С. 460–467.

2. Богдан Т. План відновлення України: сильні та слабкі сторони. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/526637_plan_vidnovlennya_ukraini_silni.html

3. Боковикова Ю.В. Природні ресурси – ресурси розвитку територіальних громад. Актуальні проблеми державного управління. 2017. № 1.

С. 66–71. URI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2017_1_12

4. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: наук. аналіт. доп. / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2022. 79 с.

5. Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Тенденції розвитку нової-регіональної політики країн-членів Європейського Союзу. Регіональна економіка. 2019. № 1. С. 76-87. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-1-9>

6. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Коротко про головне. URL: <https://www.csi.org.ua/news/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvytku-na-2021-2027-roky-korotko-pro-golovne/>

7. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presentation/international/external_uk.pdf

8. Жаліло Я. А. Пріоритет «згуртована країна» у вимірах регіональних стратегій. К.: УНЦПД, 2020. 32 с. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/Regioplat.pdf>

9. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.

10. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>

11. Карпець С.Л. Світовий досвід управління регіональним розвитком. Вісник ЖДТУ. 2018. № 2 (44). С. 252–258.

12. Качмарський, Є.І. 2024. Регіональна політика в умовах військового стану в Україні. *Політичне життя*. (Лют 2024), 37-43. DOI:<https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.4.5>.

13. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання. Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2013. № 4. С. 397-401.

14. Козирєва О. В., Тур О. В. Політика вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі. Бізнес Інформ. 2016. № 9. С. 34-38.

15. Лендшел М. Спеціальні інститути розвитку територій: європейський досвід. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів. К., 2009. С. 67-148.

16. Лукач Н. М. Європейська політика згуртування в ХХІ ст.: орієнтири та досвід для України. Політик. 2021. № 5. С. 107-113. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.18>

17. Луцишин Н.П. Формування інституційної структури регіональної політики в країнах Європи. Регіональна економіка. 2004. № 3. С. 199–208.

18. Нагорна І. Вплив агресії росії на екологічну безпеку України // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах

спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення України : матеріали Міжнар. наук.наук.-практ. конф. 17 травня 2024 р. Одеса : Одеська політехніка. 2024. 657 с.с.114-117.

19. Нагорна І. Забезпечення життєдільності територіальних громад органами місцевого самоврядування в умовах війни // Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/pdf>

20. Нагорна І. Особливості розвитку інфраструктури територіальних громад в умовах воєнного стану // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України : матеріали Всеукраїнської наук.наук.- практ. конф. за міжнар. участю. 18 травня 2023 р. Одеса : Одеська політехніка. 2023. 621 с. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zabezpechennya_stiysti_systemy_publichnoyi_vlady.pdf

21. Нагорна І. Розвиток інфраструктури територіальних громад у кризових умовах // Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2023. – Вип. 30. –С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/17479>

22. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у пововоєнний період/ Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2024. – Вип. 32. С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/>

23. Нагорна І.В. Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення / Наукові перспективи: журнал. 2025. № 2(56) 2025. С. 491-501 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330/430>

24. Прокопчук О. А., Ковальчук О. Д., Усюк Т. В. Європейська політика згуртування: концептуальні засади, імперативи для України. Економіка та суспільство. 2021. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-13>

25. Рубцов В. Інструментальне забезпечення регіональної політики // Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів / В. Рубцов. К., 2018. С. 41-64.

26. Словник з регіональної політики // Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень ЄвроРегіо Україна. URL: [http:// www.eru.org.ua](http://www.eru.org.ua).

27. Сторонянська І. З., Беневська Л. Я. Просторові асиметрії економічного розвитку в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. Економіка України. 2018. № 2. С. 50-64. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.02.050>

28. Снігова О. Ю. Просторовий вимір інклюзивності в умовах становлення «нової» регіональної політики. Український географічний журнал. 2020. № 2. С. 38-44. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2020.02.038>

29. Ткачук А., Третяк Ю. Відновлення України. Регіональний аспект. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vidnovlennja-ukrajini-rehionalnij-aspekt.html>

30. Фадєєв О.В. Особливості реалізації регіональної політики в Україні. Механізм регулювання економіки. 2014. № 4. С. 201-205.
31. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики ЄС в стратегічному курсі регіонального розвитку України. Ефективна економіка. 2020. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13>
32. Чужиков В. Чеська модель регіонального розвитку. Економіка України. 2004. № 7. С. 72–78.
33. Decision No 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020 ‘Living well, within the limits of our planet’ 2013.
34. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2010. COM (2010) 2020.
35. Eurostat regional yearbook. Eurostat: Website. 2021. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Eurostat_regional_yearbook
36. Grober, U., Deep roots – A conceptual history of "sustainable development" (Nachhaltigkeit), Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, 2007.
37. Hametner, M., et al., Sustainable development in the European Union. Overview of progress towards the SDGs in an EU context (2019 edition), 2019, European Union.
38. Meadows, D.H.M., Dennis L; Randers, Jørgen; Behrens III, William W The Limits to Growth; A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind. 1972, New York: Universe Books. ISBN 0876631650. Retrieved 26 November 2017.
39. Nagorna I. Legal Support of Economic Competition in Ukraine // Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues / Review Article: 2021 Vol: 24 Issue: 15. // [URL:https://www.abacademies.org/articles/legal-support-of-economic-competition-in-ukraine-12343.ht](https://www.abacademies.org/articles/legal-support-of-economic-competition-in-ukraine-12343.ht)
40. Scheuer, S., EU environmental policy handbook: a critical analysis of EU environmental legislation: making it accessible to environmentalists and decision makers 2005: International Books.
41. SDG Tracker. Our World in Data., Retrieved 6 August 2020.
42. Sitarz, D., Agenda 21: The earth summit strategy to save our planet. 1993.
43. Strategic Foresight Report. European Commission: Website. 2021. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategicforesight/2021-strategic-foresight-report_en
44. The European Green DealC. COM(2019) 640 final. Brussels, 11.12.2019.
45. UN, Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. 2016.

3 Інформаційні ресурси

1. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України.
URL: <https://restoration.gov.ua/>
2. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.
3. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.
6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.
8. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
9. План відновлення України URL: <https://recovery.gov.ua/>
10. Публічний геопортал Центру досліджень соціальних комунікацій.
URL: <http://nbuviap.gov.ua>.